

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни
«Економіка і організація інноваційної діяльності»
для студентів денної форми навчання спеціальності 6.030504

Затверджено методичною
радою університету,
протокол № __ від _____р.

Харків
ХНАДУ
2012

Укладач Власенко В.В.

Кафедра економіки підприємства.

ВСТУП

Ринкові умови господарювання створюють для більшості ринкових суб'єктів середовище високої конкуренції, яке вимагає від них здатності формувати конкурентні переваги як у сфері виробництва товарів, так і в сфері їх просування на ринок. Конкурентні переваги досягаються завдяки впровадженню інновацій – суттєво нових методів і засобів здійснення виробничої та комерційної діяльності.

Підприємницька діяльність ґрунтується на новій ідеї задоволення споживчого попиту в певних товарах чи послугах. Пошук цієї ідеї є реакцією підприємців на зменшення доходу від своєї діяльності, обумовлене насиченням певного сегменту ринку відповідними товарами. Можливість створення та використання новації суб'єктами господарювання залежить від загального рівня науково-технічного розвитку країни і ресурсних можливостей. Чим радикальнішою (наукоємнішою) є ідея, взята за основу інновації, тим довшим буде її життєвий цикл і більшим ефект від її комерціалізації.

Зараз українські підприємства мають велику потребу у фахівцях, що володіють знаннями в галузі економіки і організації інноваційної діяльності. Підприємствам та організаціям усіх форм власності необхідні фахівці, що здатні за відносно короткий строк створити систему управління, що забезпечуватиме високу ефективність та конкурентоспроможність інновацій. З цією метою і вивчається дана дисципліна.

Навчальна дисципліна «Економіка і організація інноваційної діяльності» відноситься до циклу обов'язкових навчальних дисциплін загальноєкономічної підготовки фахівців спеціальності «Економіка підприємства».

Мета дисципліни є підготовка майбутнього фахівця до вирішення комплексу професійних завдань в галузі економічних відносин, що виникають між різними суб'єктами господарювання в процесі комерційно-господарської діяльності. Мета викладання дисципліни – засвоєння знань щодо інноваційної спрямованості стратегії й тактики розвитку виробництва, інноваційної політики фірми, принципів і чинників її розвитку, форм інновацій, методів та інструментарію їх створення і способів реалізації.

Предметом даної навчальної дисципліни є закономірності протікання економічних процесів на рівні господарюючого суб'єкта, зокрема інноваційна діяльність підприємства.

Задачі викладання дисципліни – вивчення інноваційних процесів, методологічних основ побудови системи менеджменту інновацій, принципів державного регулювання і розробки інноваційної політики; опанування практичних методів стратегічного управління інноваціями, методів маркетингу, організації, планування і фінансування інноваційної діяльності на підприємствах.

Дана дисципліна базується на категоріях, які вивчають такі дисципліни: "Економіка підприємства", "Планування діяльності підприємства", "Інвестування", "Менеджмент".

Дисципліна "Економіка й організація інноваційної діяльності" буде реалізована у вигляді лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів.

В результаті вивчення курсу "Економіка і організація інноваційної діяльності" студент повинен

Знати:

- теоретичні основи інновації як економічної та як загальнонаукової категорії та сутність інноваційного процесу;
- принципи та особливості формування та організації інноваційних процесів у виробничій сфері;
- види інновацій, інноваційної діяльності, організаційних форм та структур в інноваційній сфері;

- основи системи менеджменту інновацій,
- принципи державного регулювання і розробки державної інноваційної політики;
- особливості інвестування у науку та техніку;
- засади та принципи формування системи фінансування інноваційної сфери;
- особливості формування та використання маркетингових засад у інноваційній сфері.

Вміти:

- формувати за ринковими принципами кінцеву ціну інноваційного продукту, що пропонуватиметься на ринку;
- скласти калькуляцію собівартості інноваційної продукції та/або послуг, робіт у інноваційній сфері;
- формувати та прогнозувати рівень доходності за інноваційним проектом;
- оцінювати ефективність інноваційного проекту на основі економічного аналізу обґрунтовано приймати рішення щодо реалізації певного з альтернативних інноваційного проекту;
- вимірювати та оцінювати інноваційний потенціал підприємства.

Мати уявлення про:

- засади юридичного захисту та принципів комерційної охорони (патентування, ліцензування);
- міжнародний трансфер технологіями у сфері науки та промислового виробництва;
- структуру трансформації наукової думки та засад формування та розвитку НТП.

Формування рівня вмінь здійснюється з опорою на раніш отримані знання шляхом проведення практичних занять, на яких відпрацьовуються рішення типових задач та проводяться семінарські заняття, видаються індивідуальні завдання для самостійної роботи.

На практичних заняттях відпрацьовується методика рішення задач. Найбільш поширеною формою проведення практичних занять є пояснення викладачем методики і ходу розв'язання задач біля дошки з послідувачим рішенням індивідуальних задач студентами при необхідних консультаціях викладача.

Семінарські заняття проводяться у вигляді «круглого столу», де виступають доповідачі за обраними темами доповіді, в яких мають бути розкриті:

- склад основних термінів, сутність основних понять, що використовуються в обрані тематиці;
- вступна частина, де висвітлюється теоретична та/або практична актуальність обраної теми, формується проблематика за цією темою, задачі тощо;
- основний зміст теми: погляди, засади, теорії, концепції, що викладені в науковій економічній літературі; статистичні данні та інші практичні спостереження, закономірності, що стосуються обраної проблематики, шляхи вирішення поставлених проблем, що висвітлені в сучасній літературі;
- заключна частина, в якій основні висновки за обраною темою, перспективи розвитку та/або використання вказаних шляхів вирішення встановленої проблематики.

На попередньому занятті мають бути обрані основні теми доповідей (не менше трьох, але не більше п'яти) з переліку запропонованих нижче тем, та призначити основних доповідачів за ними. Також слід обрати з числа студентів по 2 додаткових доповідачів за кожною темою доповіді, які сформулюють питання по обраних темах (не менше 2-х) та зможуть доповнити доповідь основного доповідача. Темі (напрями) доповіді відповідають певному заліковому модулю, за яким проводиться семінарське заняття, та мають співпадати з темою обраною студентом самостійної роботи (див. методичні вказівки до самостійної роботи №1 з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»), відповідно доповідачі обираються з числа студентів, що виконують СРС №1 за відповідними семінарському заняттю тем. Розпорядок проведення семінарського заняття (регламент):

7-10 хвилин – Вступна частина.

Перевірки присутності студентів, а також готовності основних та додаткових доповідачів до доповіді за обраними темами. Далі в залежності від обраних тем та готовності до них складається порядок виступу доповідачем в залежності від логічності викладення матеріалу в темах доповідей.

70 хвилин – Основна частина.

- Виступ основного доповідача по обраній темі. Регламент доповіді не більше 5-7 хвилин.

- Питання додаткових доповідей та відповідь на них. Питання інших учасників семінару та відповіді основного та додаткових доповідей. Доповнення додаткових доповідей. Регламент – не більше 10 хвилин.

- Запитання основного доповідача та викладача до учасників семінару за темою доповіді (не менше п'яти питань, не менше як трьом учасникам семінару). Регламент – до 8 хвилин.

7-10 хвилин – Заключна частина

- Підведення підсумків проведеного семінару.

- Відзнака якості та обсягу наданого матеріалу доповідачами за бальною системою (від 60 до 100 балів).

- Відзнака уважності та активності інших учасників семінару (від 0 до 100 балів).

Самостійна робота студентів поза університетом складається з вивчення окремих питань дисципліни при підготовці до практичних занять та опрацювання лекційного матеріалу по рекомендованому переліку літератури при підготовці до іспиту.

Рубіжний контроль знань оцінюється по результатам чотирьох індивідуальних занять в межах програми практичних занять.

Рівень уявлень студентів досягається у ході їх самостійної роботи з забезпеченням консультації викладача та СРС.

Поточний контроль здійснюється шляхом виконання комплексних робіт та тестового опитування.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом розрахунку інтегрованої оцінки за підсумками поточного модульного контролю.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Витрати часу та структура дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»

Блок змістових модулів	Години	Змістовний модуль	Години	Практичне заняття	Години	Самостійна робота	Години
1	2	3	4	5	6	7	8
Блок змістових модулів №1. Наукові основи інноваційного виробництва в умовах ринкової економіки	54	1. Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку.	11	1. Сутність інноваційних процесів в економіці	2	СРС №1	12
				2. Концепції економічного розвитку.	2		
		2. Особливості процесу створення та формування попиту на інновації	7	3. Вибір критеріїв об'єктів інвестування в інноваційній сфері	2		
		3. Державне регулювання інноваційної діяльності.	9	4. Стимулювання та державне регулювання інноваційної діяльності	3		
		4. Інноваційна політика підприємства та наукові принципи її формування.	9	5. Інноваційна політика підприємства та наукові принципи її формування	3		
		5. Організаційні форми забезпечення та впровадження інноваційної діяльності підприємств	10	6. Сучасні організаційні форми впровадження інноваційного процесу на підприємстві	2		

1	2	3	4	5	6	7	8
				7. Типи та види інноваційних підприємств процесу	2		
		6. Юридичний та комерційний захист результатів інноваційної діяльності.	8	8. Юридичний та комерційний захист результатів інноваційної діяльності	2		
Блок змістових модулів №2. Сучасні підходи до управління в інноваційній сфері	54	7. Система управління інноваційними процесами.	9	9. Менеджмент інновацій	3	СРС №3	12
		8. Управління витратами та особливості ціноутворення на науково-технічну продукцію.	10	10. Управління витратами та особливості ціноутворення на науково-технічну продукцію	3		
		9. Фінансування інноваційних процесів	9	11. Фінансування інноваційних процесів	3		
		10. Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства	12	12. Інноваційний потенціал підприємства	2		
				13. Обґрунтування ефективності вибору інноваційного проекту	2		
		11. Маркетинг в інноваційній сфері	3	14. Маркетинг в інноваційній сфері	3		
		12. Моніторинг інновацій. Антикризове управління, санація та банкрутство інноваційних підприємств.	2	15. Прогнозування банкрутства інноваційних підприємств	2		
Всього часів:	108	емств.	108		36		36

Блок змістових модулів (розділ) №1

НАУКОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ

ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Змістовий модуль (тема) 1.

Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку. Сутнісна характеристика інноваційних процесів.

Визначення поняття інновації, інноваційного процесу, інноваційної діяльності.

Виникнення та розвиток теорії інновацій. Сучасні світові тенденції розвитку інновацій. Інноваційний процес, його етапи та стадії. Життєвий цикл інновацій. Розгляд класифікації інновацій і інноваційних підприємств. Види інноваційної діяльності.

Змістовий модуль (тема) 2.

Особливості процесу створення та формування попиту на інновації.

Конкурентоспроможність як джерело нововведень. Визначення сутності попиту на інновації та засоби його відображення. Розгляд умов за яких інновація стає товаром. Аналіз попиту на інноваційний продукт.

Встановлення чинників попиту на інновації. Ознайомлення із видами попиту.

Змістовий модуль (тема) 3.

Державне регулювання інноваційної діяльності. Стимулювання інноваційної діяльності.

Роль держави в стимулюванні інноваційно-інвестиційної діяльності. Функції державних установ в інноваційній та інвестиційній діяльності.

Місце інноваційної політики держави в системі регулювання соціально-економічних процесів. Значення правового поля для формування сприятливого інноваційного клімату. Державні пріоритети в сфері науки і технологій.

Поняття інноваційного потенціалу країни, національного багатства, національної безпеки. Вивчення засад державної підтримка наукової та інноваційної діяльності.

Особливості інноваційних процесів в Україні.

Змістовий модуль (тема) 4.

Інноваційна політика підприємства та наукові принципи її формування.

Визначення сутності й напрямки інноваційної політики підприємств різних галузей та форм власності. Планування та принципи розробки інноваційної політики.

Методи визначення вітчизняних і світових тенденцій розвитку інноваційних ідей.

Передумови й мотиви оновленні виробництва. Стратегія і тактика оновлення виробництва. Загальні підходи оновлення виробництва. Система безперервного покращення процесів і продуктів.

Змістовий модуль (тема) 5.

Організаційні форми забезпечення та впровадження інноваційної діяльності підприємства.

Особливості й задачі організації інноваційних процесів. Поняття організаційних форм інноваційних підприємств, розвиток та удосконалення їх видів в сфері науки й техніки. Сутність та принципи формування організаційних структур інноваційних підприємств.

Поняття організації інновацій. Класифікація організаційних структур наукових підприємств. Організація науково-дослідницьких робіт та забезпечення інноваційних процесів.

Змістовий модуль (тема) 6.

Трансфер технологій. Юридичний та комерційний захист результатів інноваційної діяльності.

Форми просування та розповсюдження наукових ідей, технологій та інновацій: дефузія, трансфер. Поняття юридичного захисту. Системи юридичного захисту – патентування, ліцензійне патентування. Поняття комерційного захисту.

Блок змістових модулів (розділ) №2. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Змістовий модуль (тема) 7.

Система управління інноваційними процесами. Основи інноваційного менеджменту.

Встановлення цілей і задач управління інноваціями. Організація інновацій. Шанування інновацій. Контрольна функція в управлінні інноваціями. Види організаційних структур інноваційних підприємств.. Особливості процесу прийняття рішень в інноваційній сфері.

Встановлення видів й принципів залучення коштів для реалізації інноваційно-інвестиційних проектів.

Особливості прямих та портфельних інвестицій в інноваційній сфері.

Змістовий модуль (тема) 8.

Управління витратами та особливості ціноутворення на науково-технічну продукцію.

Цілі й задачі управління витратами. Склад та структура інноваційних витрат. Фактори, що визначають величину витрат. Механізм управління витратами. Передплановий аналіз. Планування витрат. Контроль витрат. Управлінський облік й розподіл витрат. Ціноутворення на інноваційну продукцію. Контрактні (договірні) ціни.

Фінансово-вартісний аналіз як один з методів аналізу витрат та цінового аналізу вартості інноваційної продукції.

Змістовий модуль (тема) 9.

Фінансування інноваційних процесів.

Цілі й завдання системи фінансування. Принципи організації фінансування інноваційно-інвестиційних процесів. Форми фінансування: бюджетне фінансування, позабюджетні фонди та інші джерела недержавного фінансування.

Методики оцінки потреби в коштах та фінансового стану інноваційного підприємства. Розрахунки потреби в фінансових ресурсах. Поняття фінансового лізингу.

Показники фінансового стану інноваційного проекту. Показники фінансового стану інноваційного підприємства.

Змістовий модуль (тема) 10.

Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Методологія оцінки привабливості інвестицій в інноваційні підприємства. Призначення і класифікація таких методів.

Поняття ефекту та ефективності. Види ефекту Статичні методи оцінки ефективності. Дисконтування грошових потоків. Динамічні показники оцінки ефективності. Комплексна оцінка ефективності.

Особливості виявлення та обліку ризиків в інноваційній сфері. Індивідуальна ставка дисконту по проекту. Оцінка індивідуальної ставки дисконту в умовах становлення ринку. Метод сценаріїв.

Змістовий модуль (тема) 11.

Маркетинг в інноваційній сфері.

Принципи та методи стратегічного та регулярного інноваційного маркетингу. Санаційний інноваційний маркетинг. Маркетингові дослідження по новому продукту. Реклама інноваційних товарів. Організація системи збуту. Планування ціни й обсягу випуску нового продукту. Маркетинг нових технологій.

Змістовий модуль (тема) 12.

Моніторинг інновацій. Антикризове управління, санація та банкрутство інноваційних підприємств.

Моніторинг як системне дослідження процесів або тенденцій стану інноваційного процесу. Антикризове явище щодо моніторингу інновацій. Методика рейтинг-оцінки.

Прогнозування банкрутства інноваційного підприємства. Модель Альтмана. Санаційні заходи в антикризовому управлінні інноваційним підприємством.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Заняття 1.

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ (проводиться у формі семінару)

Мета – отримати уявлення про сутність понять «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційний процес» та їх значення для сучасного економічного розвитку на макро та мікрорівні.

Основні поняття

Науково-технічний прогрес (НТП) – процес неперервного розвитку науки, техніки в країні, можливостей та ресурсів, якими користується суспільство для рішення науково-технічних проблем.

НДДКР – науково-дослідницькі та дослідно-конструкторські розробки.

Нововведення – це оформлений результат фундаментальних, прикладних досліджень або експериментальних робіт у будь-якій сфері діяльності, спрямованих на підвищення їх ефективності.

Інновація – кінцевий результат впровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління й одержання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду

Інноваційна сфера – система взаємодії інноваторів, інвесторів, товаровиробників конкурентоспроможної продукції та розвинутої інфраструктури.

Інноваційний процес – це процес отримання та комерціалізації винаходу, нових технологій, видів продукції чи послуг, рішень виробничого, фінансового характеру та інших результатів інтелектуальної діяльності.

Життєвий цикл інновацій – це період від зародження ідеї, створення і поширення нововведення до його використання.

Нова технологічна система – це комплекс інновацій, пов'язаних загальною технологічною базою, поширення яких дуже впливає на навіть безпосередньо не пов'язані з ними галузі

Теми рефератів та доповідей

1. Сутність нового етапу науково-технічної революції.
2. Вплив нового етапу науково-технічної революції на економічне зростання країни.
3. Сутність поняття інновації
4. Визначення поняття „інноваційної діяльності” в сучасній науці
5. Інноваційний процес
6. Класифікація інновацій і їх специфіка
7. Взаємозв'язок розвитку інновацій, науки і техніки
8. Види інноваційної діяльності
9. Сутність фундаментальних та прикладних досліджень
10. Форми розподілу і кооперації праці в інноваційному виробництві

Заняття 2.

КОНЦЕПЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТЕОРІЙ ІННОВАЦІЙ (проводиться у формі семінару)

Мета – отримання знань про місто сучасної та класичної інноваційних теорій в системі економічних знань та їх вплив на економічний розвиток суспільства.

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості сучасного етапу науково-технічної революції, які мають найважливіше значення для економіки України.
2. Внутрішні та зовнішні мотиви для інноваційних розробок.
3. Інновація як джерело сучасного економічного зростання.
4. Значення інновацій для стабілізації макроекономічного розвитку
5. Збереження і вдосконалення науково-технічного і інноваційного потенціалу країни.

6. Класичні теорії (концепції) економічного розвитку (Адам Смит, Дж.Кейнс, К.Маркс та інші)
7. Теорія економічного розвитку Й.Шумпетера
8. Принципи класичної та сучасної інноваційної парадигми для розвитку світової економіки.
9. Інноваційні теорії, їх застосування в сучасній інноваційній діяльності
10. Соціальні та політичні аспекти теорії економічного розвитку Й.Шумпетера
11. Технологічний засіб виробництва. Причини, які обумовлюють його прогресивність.
12. Економічний прогрес та його найбільш загальний критерій.

Заняття 3.

ВИБІР КРИТЕРІЇВ ТА ОБ'ЄКТІВ ІНВЕСТУВАННЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Мета – здобуття навичок визначення критеріїв інвестиційних проектів науково-технічного розвитку підприємства.

Основні поняття

Конкуренція – об'єктивний соціально-економічний закон суспільства, який встановлює суперництво між учасниками ринкового господарства за кращі умови виробництва, купівлі і продажу товарів. В економіці говорять про ділову конкуренцію господарюючих суб'єктів, кожен з яких своїми діями обмежує можливість конкурента односторонньо впливати на умови обігу товарів на ринку, тобто про ступінь залежності ринкових умов від поведінки окремих учасників ринку.

Інвестиції – довгострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку.

Інвестиційний проект – економічний проект, що ґрунтується на інвестиціях; обґрунтування економічної доцільності, обсягу і термінів здійснення прямих інвестицій в певний об'єкт, що включає

проектно-кошторисну документацію, розроблену відповідно до чинних стандартів.

Інноваційний проект можна фактично вважати різновидом інвестиційного проєкту, тобто вкладення капіталу у науково-технічну сферу з метою підвищення рівня інноваційного розвитку підприємства, за рахунок чого в результаті можливо отримати додатковий прибуток.

Завдання до теми

Оберіть за допомогою Інтернету або іншого інформаційного джерела інвестиційний проєкт. У письмовій формі передайте основний зміст проєкту. На основі його характеристики виконайте наступні завдання:

1. Вкажіть фактори зовнішнього середовища, які мають найбільш вагомий вплив на Ваш інвестиційний проєкт.

2. Охарактеризуйте сфери найближчого оточення даного інвестиційного проєкту (фінансова, виробнича, збутова сфери, матеріальне та кадрове забезпечення, інфраструктура).

3. Визначте (наявних та потенційний) учасників проєкту. Хто виступає ініціатором, замовником, інвестором?

4. Вкажіть, на якій стадії життєвого циклу перебуває Ваш проєкт, і спрогнозуйте його подальший розвиток.

Примітка: Для всіх варіантів завдання однакове, проте проєкти та відповіді не можуть дублюватися.

Теми рефератів

1. Теорія конкуренції М.Потера та її вплив на реалії інноваційного розвитку сучасного підприємства

2. Підходи та принципи до аналізу попиту на інноваційний продукт

3. Світові тенденції інвестиційного бізнесу в аспекті розвитку НТП

4. Види й принципів залучення коштів для реалізації інноваційно-інвестиційних проєктів.

5. Особливості прямих та портфельних інвестицій в інноваційній сфері.

Заняття 4.

СТИМУЛЮВАННЯ ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(проводиться у формі семінару)

Мета – отримання уявлень про роль держави в стимулюванні впрвадження інновацій в народно-господарському комплексі держави.

Основні поняття

Інвестиційна політика – це частина економічної політики; система мір, які визначають об'єм, структуру та напрямки капітальних вкладень, зростання основних фондів та їх оновлення на базі досягнень науково-технічного прогресу.

Державна централізована інноваційна політика – це коли держава звертається до твердих директивних заходів для організації робіт.

Децентралізована політика – це складний механізм, при якому ведуча роль у виборі пріоритетів належить суб'єктам господарської діяльності, а державі надається роль із забезпечення необхідних умов їхньої діяльності.

Змішана політика – при ній застосовується централізована політика, а стосовно приватного сектора – децентралізована.

Інноваційний механізм – це функціональна модель та сукупність методів регулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління.

Інвестиційні пільги – пільги у вигляді субсидій, зниження та відстрочки плати податків інвесторам у випадку співвідношення їх капіталовкладень цілям та умовам державних економічних програм.

Фінансовий аналіз – це комерційна оцінка діяльності індивідуального суб'єкта.

Економічний аналіз – це оцінка переваг з погляду суспільства в цілому.

Трансферні платежі – передача коштів від одних суб'єктів до інших, у переміщенні володіння товарами і послугами від одного елемента суспільства до іншого.

Венчурна фірма – комерційна науково-технічна фірма, яка займається розробкою та впровадженням нових технологій та продукції з невизначеним попередньо доходом (ризикований внесок капіталу).

Диверсифікація виробництва – перехід від односторонньої виробничої структури до багато профільного виробництва з широкою номенклатурою випускаючої продукції.

Фрайчайзинг – змішана форма великого та мілкового підприємництва; система корисних партнерських відносин з обох боків.

Теми рефератів та доповідей:

1. Державна політика у сфері інновацій.
2. Підтримка інноваційної діяльності, її інструменти.
3. Управління інноваціями в умовах переходу до ринку.
4. Державна інноваційна політика в інших країнах світу.
5. Законодавчі акти як засіб регулювання інноваційної діяльності.
6. Державна підтримка інноваційної діяльності, мікроекономічні причини її необхідності.
7. Сучасна податкова політика стосовно інноваторів, її негативні та позитивні наслідки.
8. Сфери застосування державного впливу на інноваційний процес.
9. Взаємозв'язок державних, приватних і суспільних структур в інноваційній сфері
10. Основні функції державних органів в інноваційній сфері
11. Державне стимулювання впровадження інновацій в виробництво
12. Місце інноваційної політики в системі регуляторів соціально-економічних процесів
13. Державні пріоритети України в сфері науки і техніки
14. Прямі та непрямі методи державної підтримки інноваційної діяльності
15. Практичне значення сутності процесу перетворення науки в безпосередню продуктивну силу для проведення обґрунтованої економічної політики уряду.

Заняття 5. ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА НАУКОВІ ПРИНЦИПИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

Мета – одержання знань про систему інноваційної політики та стратегії підприємства.

Основні поняття

Інноваційна політика – це програма дій, спрямована на послідовне науково-технічне відновлення підприємства з метою забезпечення і підтримки його конкурентоздатності.

Базові стратегії – модель поведінки підприємства в цілому й окремої стратегічної господарської одиниці в тій або іншій конкретній ринковій ситуації.

Функціональні стратегії – комплекси заходів і програм для окремих функціональних сфер і підрозділів підприємств

Мета стратегій підприємства – формування стійкого потенціалу успіху з урахуванням його переваг перед конкурентами.

Задачі до теми

Задача 1. Інноваційний проект, розрахований на один рік реалізації, характеризується наступними фінансовими показниками.

Інвестиційні витрати включають витрати на придбання основних засобів складають 500 тис грн., а також на приріст оборотних коштів у розмірі 250 тис грн. Норма нарахувань на знос основних засобів дорівнює 12 % у рік. По закінченні інвестиційної стадії проекту, тривалість якої складає один квартал, планується організувати виробництво і збут нової продукції, виторг від реалізації якої очікується в другому кварталі 500 тис грн., у третьому – 350 тис грн. і в четвертому – 200 тис грн. При завершенні проекту планується продаж основних засобів, що залучаються до проекту, а також повернення капіталу, інвестованого в поповнення оборотних коштів. Позареалізаційні доходи від цієї операції оцінюються в 550 тис грн. Поточні виробничо-збутові витрати включають витрати постачальникам матеріалів і комплектуючих виробів у розмірі 20 % від планованих обсягів виробництва і реалізації;

- витрати на оплату праці персоналу в розмірі 15 % від планованих обсягів виробництва і реалізації з урахуванням відрахувань на соціальні нестатки;

- накладні витрати, що відносять на даний проект, складають щокварталу 20 тис грн. і включають витрати на оренду приміщень, комунальні платежі, збутові витрати, а також податкові платежі, що включаються в собівартість.

Прогноз руху коштів протягом періоду реалізації проекту представлений у табл. 1.

Таблиця 1 – Прогноз руху коштів протягом періоду реалізації проекту

Показники	Інтервали планування (квартали)				Всього
	0	1	2	3	
I. НАДХОДЖЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ СРЕДСТВ (всього)	500.00	500.00	350.00	750.0	2100.00
в том числі:					
1.1. Виручка від реалізації	-	500.00	350.00	200.00	1050.00
1.2. Кредити банків	500.00	-	-	-	500.00
1.3. Інші надходження	-	-	-	550.00	550.00
II. ВИПЛАТИ ГРОШОВИХ КОШТІВ (всього)	750.00	233.33	231.15	827.98	2042.45
в том числі					
2.1. Інвестиційні витрати	750.00	-	-	-	750.00
2.1.1. Вкладення в основні засоби	500.00	-	-	-	500.00
2.1.2. Поповнення оборотних засобів	250.00	-	-	-	250.00
2.2. Поточні витрати (без амортизації)	-	232.50	180.00	127.50	540.00
2.2.1. Сплата постачальникам	-	100.00	70.00	40.00	210.00
2.2.2. Зарплатня з відрахуваннями	-	75.00	52.50	30.00	157.50
2.2.3. Накладні витрати	-	20.00	20.00	20.00	60.00
2.2.4. Відсотки за кредит	-	37.50	37.50	37.50	112.50
2.2.5. Податок на прибуток (33 %)	0	0.83	51.15	200.48	252.45
2.2.6. Повернення кредитів	-	-	-	500.00	500.00
2.3. Амортизація основних засобів	-	15.00	15.00	15.00	45.00
2.4. Чистий прибуток	250.00	251.68	103.85	407.03	512.55
III. ЧИСТИЙ ГРОШОВИЙ ПОТІК (ЧГП)	250.00	266.68	118.85	77.98	57.55
3.1. Накопичувальний рух ЧГП	250.00	16.68	135.53	57.55	-

Як джерела фінансування проекту використовуються власні засоби в розмірі 250 тис грн., а також залучається банківський

кредит у розмірі 500 тис грн. по ставці 30 % річних. Відсотки за кредит виплачуються щокварталу, а повернення обсягу кредиту планується зробити по закінченні проекту.

Задача 2. Кредит в сумі 100 000 грн. (P_t) отриман на п'ять років по ставці 12% річних. Відсотки повинні сплачуватися в кінці кожного півріччя. Обчислити необхідну величину виплат до фонду погашення боргу, якщо відсотки на виплати начисляються по ставці 8% (i) річних два рази на рік. Яким буде розмір фонду наприкінці третього року?

Вказівки до рішення:

При рішенні треба брати до уваги те, що:

1) величина виплат (R) розраховується по формулі:

$$R = \frac{i}{(1+i)^n - 1} P_t,$$

де n – кількість виплат.

2) фонд виплат наприкінці третього року реалізації проекту буде становити:

$$P_3 = \frac{(1+i)^6 - 1}{i} R,$$

3) обчислення повних річних виплат по боргу здійснюється з урахуванням відсотків банку та на погашення кредиту.

Задача 3. Підприємство (лізингоодержувач) має бажання придбати у фінансової лізингової компанії (лізингодавця) устаткування – верстат вартістю 100 000 грн. Лізингодавець не має достатньої суми вільних грошових коштів для придбання у власність устаткування, тому змушен взяти банківський кредит в розмірі 100 000 грн. під 15% річних терміном на 5 років з щорічною виплатою відсотків за кредит та рівномірним погашенням суми основного боргу по кредиту у розмірі 20 000 грн в рік.

Вказівки до рішення.

При рішенні задачі слід приймати до уваги, що:

1) для розрахунку загальної суми лізингових платежів використовується наступна формула:

$$\text{ЛП} = \text{А} + \text{ПК} + \text{КВ} + \text{ДП} + \text{НДС}$$

де ЛП – загальний розмір лізингових платежів, грн.;

А – амортизаційні відрахування по лізинговому майну, грн.;

ПК – платня за використані лізингодавцем кредитні ресурси (у тому випадку, якщо фінансування лізингових операцій здійснюється лізингодавцем за рахунок позикових коштів), грн.;

КВ – комісійне винагородження лізингодавцю за надання майна по договору лізингу, грн.;

ДП – платня за додаткові послуги, що були надані лізингодавцем лізингоодержувачу за умовами договору, грн.;

НДС – сума податку на додану вартість, що розраховується відповідно до чинного законодавства, грн.

2) додатковий ефект (+) або зменшення доходу підприємства (–) у розрахунку на рік від реалізації інноваційного проекту в разі використання для його фінансування лізингових платежів замість кредитних ресурсів банку можна розраховувати як різницю між сумою щорічної платні, яка йде в рахунок погашення кредиту та відсотків по ньому, та алгебраїчною сумою додаткових витрат, що виникають у підприємства, яке використовує альтернативні джерела фінансування проекту замість лізингу.

Теми рефератів

1. Інноваційна політика підприємства та напрями її вибору.
2. Світова практика формування науково-технічної політики.
3. Задачі планування інновацій
4. Принципи планування інновацій
5. Програмно-цільове планування інновацій
6. Продуктово-тематичне планування інновацій
7. Об'ємно-календарне планування інновацій на підприємстві
8. Значення інновацій для зміцнення національної безпеки
9. Порядок розробки інноваційних стратегій
10. Форми стратегічного управління інноваціями

Заняття 6.

СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мета – отримання уявлення про логіку організації інноваційного процесу на підприємстві та здобуття навиків їх формування.

Основні поняття

Науково-технічний прогрес (НТП) – процес неперервного розвитку науки, техніки в країні, можливостей та ресурсів, якими користується суспільство для рішення науково-технічних проблем.

НДДКР – науково-дослідницькі та дослідно-конструкторські розробки.

Науково-технічний потенціал країни – це матеріально-технічна база науки країни, куди входять наукові кадри, фонди відкриттів, винаходів і організаційно-управлінська структура забезпечення НДДКР.

Технодинаміка – це вивчення тимчасових тенденцій найбільш ефективних виробничих процесів з метою прогнозування напрямків і темпів розвитку технологій і виробництва.

Параметри рішення – загальні характеристики стану системи, що потребують урахування при виборі рішення.

Альтернативи рішення – це можливості продовження політики підприємництва, з яких особа, що приймає рішення, може в даній ситуації зробити вибір.

Формування ефективної організаційної структури управління – це визначення такого співвідношення її елементів, яке дозволяє оперативно та своєчасно вирішувати завдання інноваційного розвитку.

Дивізіональна організаційна структура менеджменту – така структура застосовується у великих промислових організаціях, які, використовуючи бюрократичні методи менеджменту, поступово втрачають свою гнучкість, мобільність і працюють за інерцією.

Програмно-цільові організаційні структури централізованого типу – такі структури характеризуються повним підпорядкуванням всіх учасників програми єдиному органу лінійного керівництва.

Матрична організаційна структура – являє собою з'єднання позитивних сторін лінійно-функціональних і програмно-цільових структур, її головне завдання полягає в забезпеченні ефективної координації діяльності учасників інноваційних програм при великій кількості горизонтальних зв'язків.

Едхократична організація – така організація, який властивий високий ступінь волі в діях персоналу, але її найважливішим результатом є якісне виконання роботи й уміння вирішувати виникаючі проблеми.

Завдання до теми

1. Розробіть та охарактеризуйте внутрішню організаційну структуру проекту розробки та виробництва нової фармацевтичної продукції.

2. Обґрунтуйте зовнішню організаційну структуру проекту щодо отримання підприємством нового технічного обладнання за умови лізингового контракту.

3. Охарактеризуйте внутрішні фактори організації, що впливають на її структуру, якщо дана організація є:

- знову створеною;
- що давно заходиться на ринку;
- реструктурованою.

Теми рефератів

1. Інформаційне суспільство, елементи економічної системи притаманні йому. Зміни, зумовлені його розвитком.

2. Співвідношення “бізнес-процес – організаційна структура” як основний елемент системи бізнесів-організацій.

3. Особливості і задачі організації інноваційних процесів

4. Принципи та методи організації інноваційного процесу у виробництві

5. Лінійна форма управління, її характерні ознаки.

6. Функціональна структура управління: принципи та переваги.

7. Дослідження організаційних структур управління: їх переваги та недоліки.

Заняття 7.
ТИПИ ТА ВИДИ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ
ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ
(проводиться у формі семінару)

Мета – отримання знань про різні типи і види інноваційних підприємств та форми організації інноваційного процесу на підприємстві.

Основні поняття

Організаційна основа системи управління інноваційним розвитком підприємства – це її структура з усіма підрозділами, взаємозв'язками, формою розподілу управлінських рішень за рівнями управління.

Матрично-штабна структура – її перевагою є можливість управління підприємством як єдиним об'єктом в межах якого зберігається цільова спрямованість його структурних підрозділів.

Виробнича підсистема – це сукупність засобів виробництва, матеріальних і трудових ресурсів.

Штабна підсистема – це сукупність технічних засобів, методів.

Адміністративна підсистема – сукупність методів і технічних засобів, які необхідні для виробки управлінського впливу і забезпечення доцільної поведінки підприємства і його структурних підрозділів.

Науково-технічний альянс – стійке об'єднання фірм різних розмірів між собою або з університетами, державними лабораторіями на основі угоди про спільне фінансування НДДКР, розробці або удосконаленні продукції.

Бізнеси-інкубатори – займаються реалізацією будь-якого проекту, що обіцяє прибуток.

Технополіси – об'єднання, що представляють собою комплекс наукових установ фундаментального і прикладного характеру, вузів, конструкторських і впроваджувальних організацій, а також ряду промислових підприємств, орієнтованих на освоєння нововведень.

Міжнародний науково-технічний альянс – таке об'єднання фірм, де партнери по альянсу – представники різних країн.

Теми рефератів та доповідей

1. Основні відмінності організаційної структури інноваційного проекту та підприємства.
2. Сутність і принципи формування організаційних структур інноваційних підприємств
3. Класифікація організаційних структур наукових підприємств
4. ФПГ та корпорація як організаційні форми інноваційного великого бізнесу
5. Переваги та недоліки організаційних форм малого та великого бізнесу в інноваційній сфері.
6. Внутрішній устрій технополісу.
7. Особливі форми організації інноваційного підприємства: компанії спін-офф, бізнес-інкубатори.
8. Особливості організації функціонування венчурного капіталу на користь інноваційного розвитку.
9. У пошуках ефективного управління: досвід кращих компаній у науково-технічному розвитку.
10. Майбутнє організаційно-управлінських структур.

Заняття 8.

ЮРИДИЧНИЙ ТА КОМЕРЦІЙНИЙ ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (проводиться у формі семінару)

Мета – отримання уявлення про принципи та засоби патентування, ліцензування та комерційного захисту результатів науково-технічної, дослідницької та творчої діяльності в межах інноваційного процесу на підприємстві.

Основні поняття

Відкриття – це встановлення невідомих раніше, але існуючих закономірностей, властивостей, явищ матеріального світу, які вносять зміни в наші знання про світ. Відкриття має бути доведено, теоретично обгрунтовано та експериментально підтверджено

автором. Відкриття є основою винаходу і створення нових технологій виробництва, і лежать в основі НТР.

Винахід – новостворений, раніше не відомий предмет. Воно не повинно повторювати по своїй суті тих винаходів, на які раніше видані авторські свідоцтва. Винаходом можуть бути визнані нові конструкції: машини, механізми, апарати. Винахід має бути корисним і давати позитивний ефект.

Раціоналізаторська пропозиція – ця пропозиція з організації будь-якої діяльності найбільш доцільним способом, з удосконалення застосовуваної техніки, що випускається продукції і технології виробництва. Використання обладнання і матеріалів більш ефективним способом так само є раціоналізаторською

Промисловий зразок – це нове, додатне до здійснення промисловим способом художнє вирішення виробу, в яких досягається єдність його технічних і естетичних якостей.

Патент – охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і виняткові права на використання винаходу, промислового зразка, раціоналізаторської пропозиції.

Товарний знак є умовне позначенням, знаком, призначеним відрізнити товари і (або) послуги одних виробників товарів і послуг від однорідних товарів і послуг інших виробників.

Теми рефератів та доповідей

1. Форми й види результатів інноваційної діяльності в виробничому комплексі народного-господарства країни, їх взаємопов'язаність.

2. Принципи та засоби юридичного захисту результатів інноваційної діяльності.

3. Авторське право в системі міжнародного та національного права.

4. Національна система патентування України.

5. Система стандартизації та метрології в Україні та у світі.

6. Міжнародна система патентування винаходів та інших результатів інноваційної діяльності.

7. Комерційний захист: сутність, принципи, проблематика.

8. Товарний знак: засіб ідентифікації продукції із виробником чи маркетинговий прийом.

9. Неправові засоби комерційного захисту винаходу.
 10. Політичні аспекти міжнародного трансферу технологій.

Заняття 9. МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙ

Мета – здобуття уявлення про інноваційний потенціал підприємства, його оцінку та збереження, отримання навичок в управлінні інноваційними ресурсами.

Задачі до теми

Задача 1. З метою підвищення привабливості акцій для потенційних інвесторів акціонерне товариство вирішує збільшити прибуток на одну акцію на 5%, при цьому прогнозується збільшення курсової вартості акцій до 30 грн. за одну акцію. Доходність акцій АТ оцінена такими показниками (табл. 2):

Таблиця 2 – Доходність акцій АТ

Доходність	Кількість вимірів
32	9
30	11
36	8

Друге підприємство має намір придбати пакет акцій даного підприємства, якщо очікувана доходність акцій з урахуванням ризику буде не нижче 25 грн. Оцініть наскільки обґрунтовані очікування АТ щодо зростання курсової вартості акцій до 30 грн.

Показники діяльності АТ:

1. Статутний капітал – 2200 тис. грн.
2. Кількість акцій – 54 000 тис. шт
3. Валові доходи – 17 357 тис. грн.
4. Валові витрати – 11 282 тис. грн.
5. Ставка податку на прибуток – 30%
6. Відсоток капіталізації прибутку – 45%.

Задача 2. Розрахувати ефективну суму безризикового кредиту (з урахуванням хеджування) при наступних умовах:

1. Розмір судного капіталу – 65 000 грн.;
2. Судний відсоток – 10%;
3. Співвідношення розміру страхового відшкодування до ціни страхового полісу – 4,9.

Задача 3. Розрахувати ефективність кредитної операції з урахуванням хеджування та без, якщо є наступна інформація:

1. Сума капіталу – 85 000 грн.;
2. ставка відсотків – 12%;
3. відповідальність страховика – 90% від суми збитків;
4. страховий тариф (вартість полісу) – 3,5%.

Теми рефератів

1. Задачі і особливості організації праці в інноваційній сфері
2. Стратегічне управління як складова частина інноваційного менеджменту
3. Призначення і функції кадрів в інноваційній сфері
4. Класифікація персоналу інноваційного підприємства
5. Мотивація труда в інноваційній сфері
6. Стратегія кар'єри робітників інноваційних підприємств
7. Методи нормування праці персоналу інноваційних підприємств
8. Штатно-окладна система оплати праці в інноваційній сфері
9. Методи стимулювання творчої праці
10. Контрактна система оплати праці в інноваційній сфері

Заняття 10.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ ПРОДУКЦІЮ

Мета – придбати досвід в управлінні витратами інноваційного виробництва та з формування ціни на науково-технічну продукцію.

Основні поняття

Ресурс – з точки зору методології інновацій, це усе те, чим розпоряджається інноваційний проект, у тому числі трудові,

фінансові й матеріально-технічні ресурси, час, інформація, знання й технології тощо.

Управління ресурсами – одна з головних підсистем управління інноваційним проектом, що включає до свого складу процеси планування, закупівель, постачань, розподілення обліку та контролю ресурсів, зазвичай трудових та матеріально-технічних.

Бюджетування – це визначення вартісних значень робіт за інноваційним проектом та інноваційного проекту в цілому, процес формування бюджету проекту, що містить у своєму складі затверджене розподілення витрат по окремим видам робіт, статтям витрат, по часу виконання робіт, центрам витрат тощо.

Складання кошторисів на роботи – це процес планування по відповідних статтях усіх витрат, що виникають під час виконання інноваційного проекту.

Завдання до теми

Опишіть процедуру визначення і планування потреби у ресурсах для здійснення інноваційного проекту з удосконалення вже існуючої технології створення дорожніх сумішей, що дасть підприємству, розташованому на території України, можливість виходу на міжнародний ринок.

Визначить структуру потрібних проектних витрат, спираючись на основні методологічні засади їхньої оцінки.

Теми рефератів

1. Управління витратами інноваційних проектів: досвід іноземних компаній.
2. Сучасні методи управління матеріально-технічним забезпеченням інноваційного проекту – логістика.
3. Основи бюджетування проектів.
4. Сучасна концепція логістики в управлінні проектом.
5. Поняття і встановлення інноваційного потенціалу підприємства
6. Мета і завдання управління витратами в інноваційній сфері
7. Склад і структура інноваційних витрат
8. Фактори які визначають розмір інноваційних витрат
9. Механізм керування витратами в інноваційній сфері
10. Принципи ціноутворення на інноваційну продукцію

Завдання 11.

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Мета – отримати уявлення про систему фінансування інноваційних проектів з різних джерел та придбати досвід у плануванні потреб в інвестиційних коштах для створення та впровадження інновацій.

Основні поняття

Капітал – це економічний ресурс, який визначається як сума матеріальних, грошових та інтелектуальних коштів, які використовуються для підприємницької діяльності.

Кредит – рух позикового капіталу, тобто грошового капіталу, який надається як позика на умовах повернення у вигляді відсотку.

Прямі інвестиції – підприємницькі інвестиції, в наслідок яких інвестор отримує управлінський контроль над об'єктом вкладення капіталу.

Інвестиційні ризики – невизначеність, пов'язана з вірогідністю виникнення у ході реалізації проекту несприятливих ситуацій та їх наслідків; вірогідність відзнаки реальної майбутньої прибутковості від очікуваної.

Грошовий потік інвестиційного проекту – отримані або сплачені грошові кошти за визначений період (крок) і за весь розрахунковий період.

Дисконтування грошових потоків – приведення їхніх різночасних значень до їхньої вартості на визначений момент часу, що називається моментом приведення (або розрахунковим роком).

Невизначеність – неповнота або неточність інформації про умови реалізації проекту, у тому числі про зв'язані з ним витрати і результатах.

Потреба в додатковому фінансуванні – максимальне значення абсолютної величини мінусового накопиченого сальдо від інвестиційної та операційної діяльності.

Потреба в додатковому фінансуванні з урахуванням дисконту – максимальне значення абсолютної величини мінусового накопиченого дисконтованого сальдо від інвестиційної та операційної діяльності.

Задачі до теми

Задача 1. Результати діяльності підприємства до реалізації інноваційного проекту наведено в табл. 3.

Таблиця 3 – Результати діяльності підприємства

№ п/п	Показники	У цілому по підприємству до реалізації інвестиційного проекту	Дані інвестиційного проекту	У цілому по підприємству після реалізації інвестиційного проекту
1	Обсяг продажів (виручка від реалізації продукції), грн.	1000000	40000	1040000
2	Прибуток, грн.	200000	11200	211200

Визначити рентабельність продукції підприємства по чистому прибутку, а також швидкість обороту капіталовкладень і майбутню їхню норму прибутку.

Задача 2. Припустимо, що джерелом фінансування інноваційного проекту є позика коштів у сумі 15000 грн. під 17% річних. Економічно доцільний термін використання проекту складає 5 років. Річні грошові потоки по роках реалізації проекту розподілені в такий спосіб, грн.:

перший рік – 6000;

другий – 11500;

третій – 9500.

Погашення основної суми позики і відсотків по ньому відповідно до договору повинно здійснюватися за рахунок грошових доходів у міру їхнього одержання.

Розрахувати чисту приведену вартість грошового доходу, отриманого в ході реалізації даного інноваційного проекту.

Задача 3. Для реалізації інвестиційного проекту фірма змушена взяти кредит у сумі 25000 тис. грн. Тривалість погашення кредиту і використання інвестиційного проекту дорівнює п'ятьом

рокам, після чого залишкова вартість проекту дорівнює нулю. При цьому розмір відсоткової ставки дорівнює 12%. Потрібно розрахувати річний економічний ефект за методом анuitету.

Задача 4. Первісні витрати на реалізацію інноваційного проекту складуть 50000 грн., щорічний доход дорівнює 18000 грн. Економічно виправданий термін реалізації проекту – 6 років. Норма прибутку на капітал дорівнює 17% річних.

Розрахувати термін окупності інвестицій на основі методу дисконтованого терміну окупності інвестицій.

Задача 5. Автомобільна компанія, яка здійснює міжнародні автомобільні перевезення планує прийняти до реалізації інноваційний проект, який характеризується показниками, наведеними в табл.4.

Таблиця 4 – Характеризуючи показники інноваційного проекту за період інвестування

Показники	Період реалізації проекту				
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік
Інвестиційні витрати, тис. грн.	1100	500	-	-	500
Валові доходи від експлуатації терміналу, тис.грн.		900	2550	3200	3500
Валові витрати на експлуатацію терміналу, тис. грн.		450	1700	2000	2050
в т. ч. амортизаційні відрахування, тис. грн.	-	95	150	140	130
Очікувана ставка податку на прибуток, %	30	30	30	30	30
Відсоток капіталізації чистого прибутку, %	-	-	25	20	20
Норма дисконту, %	20	20	20	20	20

Компанія має 1500 тис. грн. і в змозі фінансувати проект лише в першому році інвестиційного циклу. Для фінансування проекту у другому та четвертому роках запрошується увійти своїм капіталом банк, як стратегічний інвестор.

Розподіл чистого доходу від реалізації проекту буде проводитися пропорційно вкладеним коштом. Банк отримав альтернативну пропозицію: надати у кредит 1000 тис. грн. строком на п'ять років по відсотковій ставці 22% річних під складні відсотки. Починаючи з третього року маржа до відсоткової ставки складе щорічно по 2%. Обґрунтуйте, яке рішення повинен прийняти

Задача 6. Компанія "АвтоЗАЗ" розробляє інвестиційний проект по будівництву СТО легкових автомобілів у м. Харкові. Проект характеризується даними, наведеними в табл. 5.

Таблиця 5 – Характеризуючі показники інвестиційного проекту за період реалізації

Показники	Період реалізації проекту				
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік
Сума інвестиційних витрат, всього, тис. грн.	2950	-	-	-	-
в тому числі:					
на капітальне будівництво на придбання обладнання на створення товарно-матеріальних запасів.	1510	-	-	-	-
Очікувані валові доходи, тис. грн.	-	2730	3100	3500	3500
Валові витрати без амортизації й платежів по кредиту, тис. грн.	-	1160	1510	1720	1700
Ставка податку на прибуток, %	30	30	30	30	30
Норма дисконту, %	20	20	20	30	30

Норма амортизації для будівель та споруд – 2% на рік, для виробничого обладнання – 10% на рік. Амортизація нараховується за прямолінійним методом.

Як один з варіантів фінансування проекту планується залучити банківський кредит на суму 1515 тис. грн. Умови кредитування:

відсоткова ставка 18% річних нараховується на умовах простих процентів з першого року один раз на рік виплачується в кінці року;

погашення кредиту здійснюється частками за таким графіком: 3-й рік – 20%; 4-й рік – 30%; 5-й рік – 50%.

За критерієм дисконтованого фінансового результату оцініть, якому з варіантів фінансування проекту надати перевагу:

- а) з залученням банківського кредиту;
- б) лише за рахунок власних коштів.

Теми рефератів

1. Економічний зміст основних показників оцінки фінансового стану інноваційного підприємства.
2. Інвестиційний аналіз: теорія вибору інноваційних проектів.
3. Фінансовий менеджмент інноваційних проектів: теорія і практика.
4. Інноваційний проект як об'єкт фінансування інновацій.
5. Види фінансування інноваційних процесів.
6. Мета та принципи системи фінансування інноваційної діяльності
7. Принципи організації фінансування інноваційної діяльності
8. Бюджетне фінансування інноваційної діяльності
9. Джерела недержавного фінансування інноваційної діяльності
10. Фінансовий лізинг в інноваційній сфері.

Змістовий модуль 12.

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета – придбати навички використання різних методів оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства та обґрунтування вибору інноваційних проектів.

Основні поняття

Економічний ефект від інновацій – це підсумок спільної діяльності науки і виробництва.

Оцінка фінансового стану проекту – це розробка оптимальної схеми фінансування проекту, виходячи з потреби в грошових ресурсах і можливих джерелах її покриття (власних чи позикових засобів).

Дисконтування – це процедура приведення грошових потоків до єдиного моменту часу.

Внутрішня норма доходності (IRR) – показник, який відображає норму дисконту, за якої чиста теперішня вартість проекту (NPV) дорівнює нулю.

Чиста теперішня вартість (NPV) – накопичений дисконтований ефект (дисконтоване накопичене сальдо) за розрахунковий період.

Індекс дохідності інвестицій – відношення суми елементів грошового потоку від операційної діяльності до абсолютної величини суми елементів грошового потоку від інвестиційної діяльності.
Індекс дохідності дисконтованих інвестицій – відношення суми дисконтованих елементів грошового потоку від операційної діяльності до абсолютної величини суми дисконтованих елементів грошового потоку від інвестиційної діяльності.

Період окупності інвестицій – період часу, за який доходи покривають одноразові витрати на реалізацію інвестиційних проектів.

Дисконтований період окупності (DPP) – період окупності проекту, протягом якого застосовується дисконтування грошових потоків.

Комерційна норма дисконту – норма дисконту, що призначена для оцінки комерційної ефективності інноваційного проекту визначається з урахуванням альтернативної ефективності використання інвестицій.

Норма дисконту учасника проекту – норма дисконту, яка відбиває ступінь ефективності участі в інноваційному проекті підприємства або акціонерів. Іноді замість неї використовують комерційну норму дисконту.

Соціальна (суспільна) норма дисконту – норма дисконту, яка застосовується для розрахунку показників суспільної ефективності і вважається національним параметром. Установлюється централізовано.

Бюджетна норма дисконту – норма дисконту, що використовується при розрахунку бюджетної ефективності. Установлюється федеральними (регіональними) органами керування.

Задачі до теми

Задача 1. Визначте річний економічний ефект від заміни морально застарілого устаткування на 12 одиниць нового, більш прогресивного й економічного устаткування, якщо задані приведені витрати по базовому і новому варіанті ($Z_{ін.б} = 3$ грн і $Z_{пр.н} = 4,10$ грн), норма амортизації ($H_{аб} = 0,1$ і $H_{ан} = 0,125$), рівень рентабельності ($R_б = R_н = 0,2$), річна продуктивність ($Q_б = 1000$ од і $Q_н = 1200$ од.) річні експлуатаційні витрати ($Z_{т.б} = 17,0$ грн і $Z_{т.н} = 16,0$ грн), що супроводжують капітальні вкладення ($KВ_б = 15,0$ грн і $KВ_н = 16,0$ грн).

Задача 2. На державному рівні прийнято рішення щодо виділення капітальних вкладень на збільшення випуску гостродефіцитної продукції на базі більш досконалої технології. Перед трьома підприємствами була сформульована задача зі збільшення випуску продукції на основі прогресивної технології в два рази. Приріст випуску продукції розподіляється на протязі усього періоду корисного використання нововведення (5 років) рівними частинами. Інша необхідна інформація наведена в табл. 6.

При цьому розробка більш прогресивної технології здійснюється технічними службами самого підприємства. Створення нових видів продукції не здійснюється, а лише збільшується випуск вже освоєної продукції, що супроводжується зниженням її собівартості. Ці витрати входять до загальної суми капітальних вкладень, яка виділяється, за їх загальною собівартістю. Капітальні вкладення на придбання устаткування та безпосередньо розробку технології надаються підприємству з бюджету. Потрібно розрахувати оціночні показники виробничої ефективності нововведень та, виходячи з її розрахунку, зробити висновки щодо доцільності виділення капітальних вкладень на їх реалізацію з точки зору інвестора.

Таблиця 6 – Початкові дані для розрахунку задачі 2

Показники	Підприємство №1		Підприємство №2		Підприємство №3		Усього по сумі підприємств-учасників	
	до впровадження нововведення	після впровадження нововведення	до впровадження нововведення	після впровадження нововведення	до впровадження нововведення	після впровадження нововведення	до впровадження нововведення	після впровадження нововведення
1. Випуск продукції, тис.шт.	100	200	100	200	100	200		
2. Вартість продукції, що була вироблена, в відпускних цінах, тис.грн.	2000	4000	2000	4000	2000	4000		
3. Собівартість продукції	1850	3250	1700	3000	1550	2750		
В тому числі:								
4. Матеріальні витрати	900	1650	800	1450	700	1250		
5. Амортизація	200	500	200	500	200	500		
6. Витрати на оплату праці	540	795	505	760	470	722		
7. Відрахування на соц. заходи								
8. Середньорічна вартість основних виробничих засобів (капітальних вкладень), тис. грн.	210	305	195	290	180	278		
9. Чиста продукція (з урахуванням амортизації)								
10. Чиста продукція	2000	5000	2000	5000	2000	5000		
11. Загальні сума податків (стр.10*40/100)								
В тому числі:								
12. Податки з прибутку (стр.11-стр.7)								
13. Прибуток (стр.2-стр.3)								
14. Сума прибутку та амортизації (дохід)								
15. Чистий прибуток								
16. Чистий дохід								
17. Відносна економія від зниження собівартості								

Задача 3. У виробництво впроваджується новий агрегат для упакування тари. Визначити економічний ефект від використання нового агрегату з урахуванням чинника часу та питомих капіталовкладень. Вихідні дані наведені в табл.7.

Таблиця 7 – Початкові дані для розрахунку задачі 3

Показники	Роки					
	1	2	3	4	5	6
Результати, грн	14260	15812	16662	18750	26250	28750
Витрати, грн	996	4233	10213	18 140	18396	20148
Коефіцієнт дисконтування 10 %	0,9091	0,8264	0,7513	0,683	0,6209	0,5645

Задача 4. Підприємство передбачає реалізувати інноваційно-інвестиційний проект вартістю 200 тис. грн, практичне здійснення якого спрямоване на виробництво нового виду продукції. Очікуються такі грошові потоки: 1 рік – 40 тис. грн, 2 рік – 40 тис. грн, 3 рік -60 тис. грн, 4 рік – 50 тис. грн. Необхідно визначити чистий приведений дохід та термін окупності інвестицій за умови, що дисконтна ставка дорівнює 5 %.

Задача 5. Керівництво фірми хоче придбати нове обладнання, ціна якого 87000 грн. Витрати, зв'язані з установкою устаткування, складуть 2500 грн. Розподіл доходу, прибутку й амортизації по роках представлено в таблиці 8. Економічно виправданий термін окупності фірма приймає рівним п'ятьом рокам. Податок на прибуток складає 30%.

Таблиця 8 – Розподіл доходу, прибутку й амортизації по роках

Роки	Дохід	Прибуток	Амортизація
1	18000	11000	5000
2	22000	15000	5000
3	27000	15000	5000
4	31000	19000	5000
5	36000	25000	5000

Необхідно розрахувати:

- термін окупності інвестицій;
- доцільність придбання устаткування, виходячи з економічно виправданого терміну окупності інвестицій.

Задача 6. Фірма інвестувала 17000 тис. грн. та запланувала наприкінці п'ятого року реалізації інвестиційного проекту одержати 28228 тис. грн. грошового доходу. Потрібно визначити, яка внутрішня норма прибутку необхідна, щоб дисконтований грошовий дохід п'ятого року дорівнював вартості інвестиційного проекту.

Задача 7. Фірма вирішила придбати нове обладнання вартістю 25000 грн. Ріст експлуатаційних витрат на це устаткування оцінюється в 4000 грн./рік у порівнянні з колишньою технологією. Однак економія на оплаті праці складе 10000 грн. Термін служби устаткування дорівнює 7 рокам.

Після його завершення воно може бути продане за 4000 грн. З метою спрощення розуміння сутності розрахунку не будемо враховувати при визначенні чистої приведеної вартості амортизацію і податки. Норма прибутку (ставка дисконтування) прийнята на рівні 15% річних.

Розрахувати чисту приведену вартість проекту.

Теми рефератів

1. Фактори ризику та невизначеності інноваційних проектів.
2. Оцінка соціальних результатів інноваційних проектів.
3. Врахування впливу інфляції в період реалізації інноваційного проекту.
4. Порівняльний аналіз ефективності інновацій на основі оціночних показників.
5. Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та шляхи його збереження.

Заняття 13. МАРКЕТИНГ В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Мета – здобути навички використання маркетингових методів та прийомів, що застосовуються для цілей інноваційного розвитку підприємства.

Основні поняття

Стратегічні новації – це нововведення, впровадження яких носить характер, що випереджає, з метою одержання вирішальних конкурентних переваг у перспективі.

Наступальна стратегія – характерна для фірм, діяльність яких базується на принципах "підприємницької конкуренції" і які випускають на ринок товари з принципово новими споживчими якостями.

Оборонна стратегія – спрямована на підтримку наявних конкурентних позицій фірми на існуючих ринках.

Авангардна стратегія – найчастіше використовується корпораціями, які мають сильні ринкові і технологічні позиції.

Імітаційна стратегія – застосовується майже всіма фірмами в тій чи іншій мірі, а також тими компаніями, яким не вдається бути піонерами в просуванні на ринок тих чи інших нововведень.

Логістика (logistics) – наука про планування, контроль і управління транспортуванням, складуванням й іншими матеріальними і нематеріальними операціями, чиненими в процесі доведення сировини і матеріалів до виробництва, внутрівиробничої переробки сировини, матеріалів і напівфабрикатів.

Задачі до теми

Задача 1. Підприємство отримує кредит в банку на суму 14 000 000 грн. Термін дії кредитного договору 5 років. Процентна ставка дорівнює 18% річних. Начислення відсотків здійснюється за складною схемою один раз на квартал. Треба визначити обсяг фінансового навантаження на підприємство, також відомо, що погашення кредиту відбудеться наступними частинами: 3-й рік –

1 000 000 грн., 4-й рік – 1 500 000 грн. Також необхідна оцінка доцільності кредитування, якщо прогнозується, що прибуток підприємства за п'ять років буде на рівні 9 500 000 грн. Але очікується його зростання починаючи з шостого року. Акумуляовані на рахунках банку кошти підприємства дорівнюють 7 000 000 грн.

Задача 2. Підприємець має вибір: закупка нового інноваційного товару у розмірі 400 од. та 800 од. При закупці 400 од. затрати мають бути 100 грн. за од., а при покупці 800 од. 70 грн. Ціна продажу планується у розмірі 150 грн. за од. Однак не зрозуміло, чи буде попит на даний продукт. За відсутністю попиту підприємцю потрібне буде значно знизити ціну, що нанесе збиток його операції. Імовірність продажу як 400 так і 800 одиниць продукту дорівнює 50%. Вартість додаткової інформації 10 000 грн. Яку стратегію поведінки повинен обрати підприємець?

Задача 3. Оцінити очікуваний дохід по 4-м альтернативним інвестиційним проектам по освоєнню нового продукту з різним типом участі у фінансуванні (табл.9).

Дати прогноз, щодо доцільності вкладення коштів по кожному з варіантів, враховуючи особливості кожного.

Таблиця 9 – Початкові данні для розрахунку задачі 3

Стан економіки	Імовірність	Норма доходу по інвестиціям, %			
		векселя	облігації	проект1	проект2
глибокий спад	0,05	8	12	-3	-2
невеликий спад	0,2	8	10	6	9
середній стан	0,5	8	9	11	12
невеликий ріст	0,2	8	8,5	14	15
міцний ріст	0,05	8	8	19	26

Теми рефератів

1. Інноваційна стратегія та її розробка, види інноваційних стратегій.
2. Реклама інноваційних товарів: теорія та практика.
3. Маркетинг нових технологій: досвід іноземних держав.
4. Конкурентоспроможність як джерело нововведень.
5. Попит – як складова частина стимулювання ринка інновацій.

Заняття 14.

ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мета – здобути навички прогнозування банкрутства інноваційних підприємств за різними методами.

Основні поняття

Банкрутство – процес, у якому індивід чи організація, нездатна розрахуватися із кредиторами, позбавляється майна за рішенням суду і після цього розподіляється між кредиторами відповідно до встановленої законом черговості виплати боргів кредиторам, таких як податки і заробітна плата працівникам організації. Банкрутська система заходів, яка здійснюється під час провадження у справі про банкрутство, з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі, або частково вимог кредиторів.

Задачі до теми

Задача 1. Розрахуйте можливі втрати підприємства і виберете найбільш ефектний варіант вкладення фінансових ресурсів,

використовуючи метод оцінки ймовірності очікуваного збитку (табл. 10).

Таблиця 10 – Початкові дані для розрахунку задачі 1

	А	В	Р1	Р2
Варіант 1	2980	2860	0,45	0,37
Варіант 2	2610	2940	0,48	0,39

Вказівки до рішення.

Знаходимо ймовірності очікуваного збитку по кожному варіанту вкладення коштів.

За варіантом 1:

$$P = a_1p_{11} + b_1p_{12} = 2980 \cdot 0,45 + 2860 \cdot 0,37 = 2399,2.$$

За варіантом 2:

$$P = a_2p_{21} + b_2p_{22} = 2610 \cdot 0,48 + 2940 \cdot 0,39 = 2399,4.$$

Як бачимо, за варіантом 1 очікуваний збиток менше, ніж за варіантом 2, отже, згідно з методом оцінки ймовірності очікуваного збитку, варіант 1 – більш кращий.

Задача 2. Оберіть найбільш ефектний варіант збуту продукції, використовуючи метод мінімізації втрат за даними табл. 11.

Таблиця 11 – Початкові дані для розрахунку задачі 2

	Ризик вивчення ринку	Ризик дії
Варіант 1	2160	2730
Варіант 2	2430	2570

Задача 3. Розрахуйте ймовірність банкрутства підприємства, використовуючи п'ятифакторну модель Альтмана за даними табл. 12.

Таблиця 12 – Початкові дані для розрахунку задачі 2

К1	К2	К3	К4	К5
----	----	----	----	----

0,58	0,35	0,28	0,56	0,32
------	------	------	------	------

Вказівки до рішення.

Індекс Альтмана (Z-модель) представляє собою функцію від деяких показників, що характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за минулий період.

Z-модель Альтмана має вигляд:

$$Z = 1,2 \cdot K1 + 1,4 \cdot K2 + 3,3 \cdot K3 + 0,6 \cdot K4 + 1,0 \cdot K5,$$

Пятифакторная модель Альтмана враховує 5 фінансових коефіцієнтів:

K1 – відношення власних оборотних активів (чистого оборотного капіталу) до суми активів;

K2 – рентабельність активів (реінвестований прибуток до суми активів);

K3 – рівень прибутковості активів (відношення прибутку до суми активів);

K4 – коефіцієнт співвідношення власного і позикового капіталу або відношення ринкової вартості акцій до позикового капіталу;

K5 – оборотність активів (або відношення виручки від реалізації до суми активів).

Критичне значення індексу Z розраховувалось Альтманом за даними статистичної вибірки і склало 2,675. З цією величиною порівнюється розрахункове значення індексу кредитоспроможності для конкретного підприємства. Це дозволяє провести межу між підприємствами і виказати судження про можливість в майбутньому (2-3 роки) банкрутства одних ($Z < 2,675$) і достатньо стійкого фінансового стану інших ($Z > 2,675$). Безумовно, можливі відхилення від проведення критеріального значення, тому Альтман виділив інтервал (1,81 – 2,99), що називається “зоною невизначеності”. Потрапляння за межу цієї зони з дуже високою ймовірністю дозволяє зробити висновок про компанію: якщо $Z < 1,81$, то компанія може бути віднесена до потенційних банкрутів, якщо $Z > 2,99$, то висновок прямо протилежний.

Отримуємо:

$$Z = 1,2 \cdot 0,58 + 1,4 \cdot 0,35 + 3,3 \cdot 0,28 + 0,6 \cdot 0,56 + 1,0 \cdot 0,32 = 3,518.$$

Значення $Z < 1,81$ свідчить про низьку ймовірність банкрутства, а значення $1,81 < Z < 2,7$ говорить про середній його ймовірності протягом двох років.

Відповідь: низька ймовірність банкрутства протягом двох років.

Задача 4. Оцініть зміну ймовірності банкрутства підприємства на основі Z-моделі Альтмана на основі наведених у табл. 13 даних про стан активів підприємства та результативності діяльності підприємства на протязі трьох років.

Таблиця 13 – Початкові дані для розрахунку задачі 4

Показники	2009	2010	2011
Власний капітал (активи), тис.грн.	1250	2037	1400
Позиковий капітал (активи), тис.грн.	350	463	400
Щорічний прибуток, тис.грн.	170	125	140
Реінвестований прибуток, тис.грн.	70	95	80
Рівень доходу (виручка від реалізації), тис.грн.	230	190	200

Теми рефератів

1. Антикризове керування інноваційним підприємством.
2. Прогнозування ймовірності банкрутства інноваційних підприємств.
3. Характеристика процесу санації інноваційних підприємств.
4. Кризові ситуації і банкрутство інновацій підприємств.
5. Методи прогнозування та керування кризовими економічними ситуаціями на підприємствах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ:

1. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 13 грудня 1991 р. № 1977-XII // Закони України. – Том 2. – К, 1996. – с. 441-453.

2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 1 грудня 1998 р. № 284-XIV //ВВР. – 1999. -№ 2-3 – ст. 20.

3. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» зі змінами, внесеними згідно з Декретами та Законами України в 1993-2004 рр. // Голос України. – 1992. – 24 березня.

4. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 4 липня 2002р. // Урядовий кур'єр. – 2002. – 7 серпня.

5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» зі змінами, внесеними згідно з Законами України в 1991-2007 р. // Голос України. – 1991. – 21 листопада.

6. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» №433-IV від 16 січня 2003 р. //ВВР. – 2003. – № 13.

7. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» № 991-XIV від 15 липня 1999р. //Голос України. – 1999. – 21 вересня.

8. Закон України «Про державні цільові програми» №1621-IV Від 18 березня 2004 р. // Урядовий кур'єр. – 2004. – 21 квітня.

9. Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції підприємницькій діяльності» від 18 лютого 1992 р. № 2132-XII // Закони України. – Том 3. – К, 1996. – С. 47-55.

10. Закон України «Про національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 74-98-ВР //ВВР. – 1998. – № 27-28. – Ст. 181.

11. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» зі змінами, внесеними згідно із законом у 1999 р. // Голос України Від 22.03.1995.

12. Закон України «Про науково-технічну інформацію» зі змінами, внесеними згідно із законами у 2003р. // *Голос України*. - 1993. – 23 липня.
13. Закон України «Про стандартизацію» // *Урядовий кур'єр*. - 2001. – 20 червня.
14. Закон України «Про підтвердження відповідності» // *Урядовий кур'єр*. – 2001. – 20 червня.
15. Закон України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» // *Урядовий кур'єр*. – 2001. – 20 червня.
16. Закон України «Про Загальнодержавну програму розвитку високих наукоємних технологій» № 1676-IV від 9 квітня 2004 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2004. – 7 травня.
17. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» // *Урядовий кур'єр*. – 2000. – 26 квітня.
18. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» № 2623 – III від 11 липня 2001 р. // *Урядовий кур'єр*. -2001. – 8 серпня.
19. Указ Президента України «Про деякі питання інноваційного інвестування підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» від 1 липня 2002 р. № 593/2002 // *Урядовий кур'єр*. – 2002. – 10 липня.
20. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо державної підтримки Національної академії наук України» // *Урядовий кур'єр*. – 2000. – 16 березня.
21. Послання Президента України до Верховної Ради України «Україна, поступ у ХХІ століття. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 роки. № 276а/2000 від 23 лютого 2000р. // *Урядовий кур'єр*. – 2000. – 28 січня.
22. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України: Постанова Верховної Ради України від 13 липня 1999 р. № 916-XIV // *ВВР*. – 1999. – № 37.
23. Про заходи щодо поетапного впровадження в Україні вимог директив Європейського Союзу, санітарних, екологічних, ветеринарних, фітосанітарних норм та міжнародних і Європейських стандартів: Постанова Кабінету Міністрів України № 244 від 19 березня 1997 р. -К.: Український інформаційно-правовий центр, 1997. – № 4.

24. Про затвердження Порядку формування, експертизи та обговорення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1094 // Урядовий кур'єр. – 2003. – 30 липня.

25. Положення про порядок визначення наукових об'єктів, що становлять національне надбання, прийняте Кабінетом Міністрів України 18 лютого 1997 р. №174.

ОСНОВНА:

26. Антонюк Л.Л., Поручник А.М., Савчук В.С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.

27. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент. – СПб: Питер, 2001. – 304 с.

28. Валдайцев С.В. Управление инновационным бизнесом: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающ. по экон. спец. / С. В. Валдайцев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 343 с.

29. Василевская И.В. Инновационный менеджмент: Учеб.пособие. – М.: Издательство РИОР, 2004. – 80 с.

30. Гамидов Г.С. Основы инноватики и инновационной деятельности. – СПб.: Политехника, 2000. – 323 с.

31. Гринев В.Ф. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. – 2-е изд., стереотип. – К: МАУП, 2001.

32. Гринев В.Ф. Товарно-инновационная политика предприятия: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2004. – 160 с.

33. Гриньова В.М., Власенко В.В. Організаційні проблеми управління інно-ваційними підприємствами. – Х.: ВД ІНЖЕК, 2005.

34. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2007. – 456 с.

35. Завлин П.Н., Казанцев А.К., Миндели Л.Э. Инновационный менеджмент. Учебное пособие, – СПб: Питер, 2007.

36. Ильенкова С.Д. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие для вузов. – М.: Банки и биржи: ЮНИТИ, 1997. – 327 с.

37. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие / Под ред. В.М. Аньшина, А.А. Дагаева. – М.: Дело, 2003. – 528 с.

38. Иновационный менеджмент и экономика организаций (предприятий): Практикум / Под ред. д.э.н. Б.Н.Чернышева, к.э.н. Т.Г.Попадюк – М.: ИНФРА-М; Вузовский учебник, 2007. – 240 с.

39. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 400 с.

40. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга»; К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 324 с.

41. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С. Товарна інноваційна політика: Підручник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 281 с.

42. Ковалёв Г.Д. Основы инновационного менеджмента: Учебник для вузов / Под ред. проф. В.А.Швандара – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999, – 208с.

43. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку: Монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 728 с.

44. Основы инновационного менеджмента: Теория и практика: Учеб. пособие / Под ред. П.Н. Завлина и др. – М.: ОАО «НПО «Издательство «Экономика», 2000. – 475 с.

45. Павленко І.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навч. посіб. – Вид.2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 204 с.

46. Павленко І.А., Гончарова Н.П., Швиданенко Г.О. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч.-метод. посібник для самост. вивч.дисц. – К.: КНЕУ, 2002. – 150с.

47. Павленко І.А., Гончарові Н.П., Швиданенко Г.О. Економіка та організація інноіваційної діяльності: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002.- 150с.

48. Управление инновационными проектами: Учеб пособие / Под ред. проф. В.Л.Попова. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 336 с.

49. Управление инновациями в организации: учеб. пособие по специальности «Менеджмент организации» / А.А.Бовин, Л.Е.Чередникова, В.А.Якимович. – 2-е изд., стер. – Москва: Издательство «Омега-Л», 2008. – 415 с.

50. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент. 3-е изд. – СПб.: Питер, 2002.- 400с.

ДОДАТКОВА:

51. Вачевський М.В. Соціально-економічні аспекти використання інтелектуальної власності в сучасних умовах. Теорія і практика. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.

52. Дурович А. П. Практика маркетинговых исследований. В 2 книгах. – М.: Изд-во Гревцова. 2008. -400 с.

53. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук., проф. С.Ф.Покропивного. – К.: КНЕУ, 2005. – 608 с. – рос. мовою.

54. Жданов С.А. Экономические модели и методы в управлении. – М.: Дело и сервис, 1998.

55. Шкварчук Л.О. Ціноутворення: Підручник. – К.: Кондор. – 2008. – 460 с.

